

บทที่ 2

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีทางสังคมวิทยาว่าด้วยสาเหตุของอาชญากรรม

มีทฤษฎีทางสังคมวิทยา ซึ่งนักสังคมวิทยาหลาย ท่านได้ศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้คนกระทำ ความผิด และทฤษฎีหลายทฤษฎีที่ไต่พยายามอธิบายถึงสาเหตุต่าง ๆ ของการเกิดอาชญากรรม เช่น ทฤษฎีที่ว่าด้วยการถือเอาลักษณะบุคคลเป็นสาเหตุ ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว เป็นสาเหตุ หรือทฤษฎีว่าด้วยจิตวิทยาสังคม ซึ่งเป็นทฤษฎีที่อธิบายสาเหตุที่ค่อนข้างจะจำกัด แต่มีทฤษฎี บางทฤษฎีที่ยืนยันถึงสาเหตุในการกระทำผิดว่ามีหลายสาเหตุ และหนึ่งในสาเหตุเหล่านั้น ก็มีสาเหตุจาก สภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนเป็นสาเหตุหนึ่งด้วย ซึ่งแยกออกมาให้เห็นได้ชัดเจน เช่น

1.1 ทฤษฎีว่าด้วยกลุ่มสังคมและปัจจัยทางวัฒนธรรม¹

เคอมนักสังคมศาสตร์เชื่อว่า สาเหตุของอาชญากรรมมีเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งเพียง อย่างเดียว และได้แบ่งทฤษฎีจำกัดขอบเขตให้แคบลงและชัดเจนขึ้น โดยแยกเป็นทฤษฎี ย่อย ๆ ของสาเหตุในการเกิดดังนี้

1.1.1 ทฤษฎีว่าด้วยการประพฤติผิดที่ได้จากการเรียนรู้ (Learn Behavior)

เรียนรู้การกระทำผิดจากการอยู่รวมเป็นกลุ่ม โดยศาสตราจารย์ สัทเซอร์แลนด์ (Sutherland) เป็นเจ้าของทฤษฎี

1.1.2 ทฤษฎีว่าด้วยการขัดแย้งของกลุ่ม และอิทธิพลของวัฒนธรรมเอง

1.1.3 ทฤษฎีว่าด้วยเศรษฐกิจ (Economics) เป็นสาเหตุ

โดยอธิบายถึงความสำคัญของภาวะเศรษฐกิจ เช่น ผลของเศรษฐกิจตกต่ำ มีอิทธิพลส่วนกับการเกิดอาชญากรรม แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า ภาวะเศรษฐกิจ

¹ สุปัทรา สุภาพ, "อาชญากรรม", ใน ปัญหาสังคม, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2521), หน้า 103 - 106.

เช่น ความยากจนจะเป็นสาเหตุโดยตรงของการกระทำผิด ความยากจนอาจจะ เป็นเพียงปัจจัยที่สำคัญอันหนึ่งเท่านั้น¹ และจะต้องมีปัจจัยอย่างอื่นมาประกอบจึง จะมีอิทธิพลมากพอที่จะทำให้เกิดการกระทำผิดได้

1.1.4 ทฤษฎีกฎหมายศาสตร์ เช่น มองเตสกีเอร์ (Montesquieu) อ้างว่า ยิ่งใกล้ เส้นศูนย์สูตรเท่าไร อาชญากรรม และการกระทำผิดจะเพิ่มขึ้น

1.1.5 ทฤษฎีก่อนนิเวศสถาน (Ecological) ทฤษฎีนี้ โรเบิร์ต อี. พาร์ก (Robert E. Park) ได้ถือว่า สิ่งแวดล้อมของชุมชน เป็นต้นเหตุสำคัญของอาชญากรรมใน ชุมชน และได้ใช้วิธีการศึกษาถึง เขตที่มีการกระทำผิด เขตที่อยู่อาศัยแบบต่าง ๆ ตลอดจนองค์ประกอบด้านเชื้อชาติ ทำให้ทราบถึงภาวะต่าง ๆ ในท้องถิ่นที่มีการ กระทำผิดสูง เพื่อหาข้อมูลมาประกอบการพิจารณาว่าท้องถิ่นใดควรจะมีการควบคุม การกระทำผิดมากน้อยแค่ไหน

1.2 ทฤษฎีมูลเหตุหลายอย่าง (Pluralism)

ยืนยันว่า ปัจจัยและมูลเหตุที่จะก่อให้เกิดอาชญากรรมนั้น มีไข่มุมเพียงแต่อย่างใด อย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่ต้องประกอบด้วยหลายอย่าง ทั้งภายในตัวบุคคลที่ประกอบ อาชญากรรมนั้น และปัจจัยภายนอกด้วย

สรุป

จากทฤษฎีต่าง ๆ ที่นักสังคมวิทยาได้ศึกษามาข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า อาชญากรรมนั้น มิได้ ประกอบด้วยสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่จะประกอบด้วยหลาย ๆ สาเหตุ ซึ่งพอจะแยกให้ เห็นได้ทั้งรูปประกอบ และยืนยันว่า สภาพแวดล้อมกายภาพของชุมชนเป็นสาเหตุหนึ่งของอาชญากรรม และอาชญากรรมก็มีหลายประเภทด้วยกัน แบ่งแยกกันไปตามลักษณะของการกระทำผิด

นอกจากทฤษฎีทางสังคมวิทยาที่ได้ยืนยัน เช่น ทฤษฎีของ Park เป็นต้นว่า ปัจจัยทางกายภาพ เป็นสาเหตุหนึ่ง ของอาชญากรรมแล้ว ทฤษฎีทางอาชญาวิทยา ก็ได้กล่าวยืนยันสาเหตุดังกล่าวไว้เช่นกัน คงจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

¹ Hary E. Bares, Negley K. Teeters, New Horizon in Criminology, (New Jersey : Prentice Hall Inc., 1959), Chapter 8, 9, 10.

2. ทฤษฎีทางอาชญวิทยาว่าด้วยสาเหตุของอาชญากรรม

ทฤษฎีทางอาชญวิทยา ก็มีข้อยืนยันถึงอิทธิพลของสภาพแวดล้อมกายภาพที่มีผลต่ออาชญากรรม ซึ่งปกติ อาชญากรรมจะเกิดขึ้นได้นั้น จะประกอบด้วยสาเหตุต่าง ๆ กัน

คำว่า "สาเหตุอาชญากรรม" กองวิจัยและวางแผนกรมตำรวจได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง ความถึง ต้นเหตุ มูลเหตุ หรือที่มาต่าง ๆ ที่ทำให้อาชญากรรมเกิดขึ้น¹ ซึ่งนักอาชญวิทยาหลายท่าน ได้กล่าวไว้หลายสาเหตุด้วยกัน² เช่น

1. ปัจจัยทางชีววิทยา
2. ปัจจัยทางร่างกาย
3. ปัจจัยทางจิตวิทยา
4. ปัจจัยทางครอบครัว
5. ปัจจัยเกี่ยวกับความยากจน
6. ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน
7. ปัจจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรม

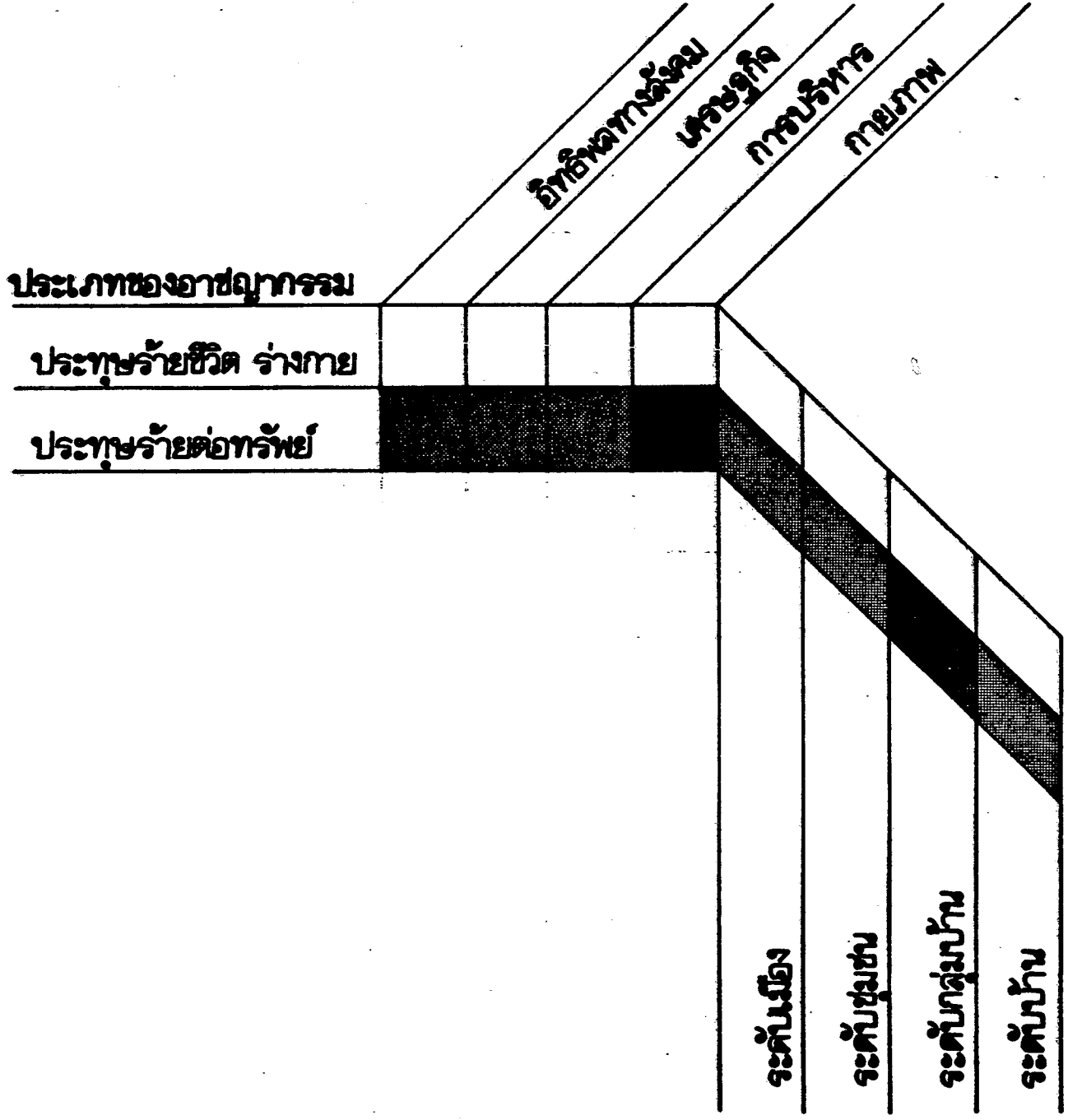
ซึ่งยืนยันว่า ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน ก็เป็นปัจจัยหนึ่งของการเกิดอาชญากรรม และนักอาชญวิทยาชาวอังกฤษ ชื่อ ศาสตราจารย์ เฮอร์แมน แมนน์ไฮม์ (P. Hermann Mannheim) ได้แบ่งปัจจัยของการกระทำผิด ออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 3 กลุ่มคือ

1. ปัจจัยทางกายภาพ
2. ปัจจัยทางสังคม
3. ปัจจัยทางจิตใจ

¹ กรมตำรวจ, "สภาพและสาเหตุของอาชญากรรม", (กรุงเทพมหานคร : กองวิจัยและวางแผน กรมตำรวจ, 2512) หน้า 1.

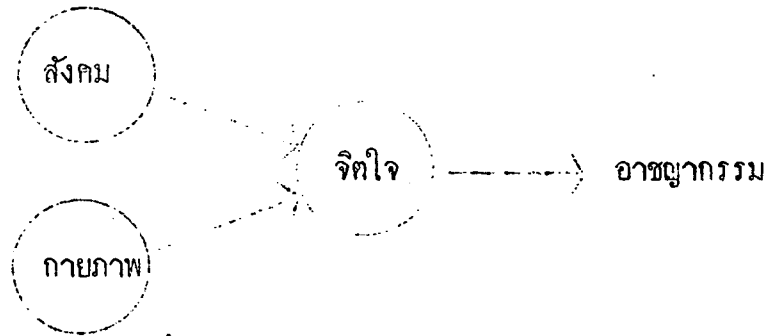
² พล.ท.ท. ชาย เสวีกุล, อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2517) หน้า 51 - 52.

อิทธิพลต่างๆที่มีผลต่ออาชญากรรม

ปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลต่ออาชญากรรมและส่วนที่จะศึกษา

แมนไนน์ไค้กล่าวว่่า บัจจยัหัง 3 ชนคค ก็มืความสั่มพัันรหััน โดยบัจจยัทางกายภาพ และบัจจยัทางสัังคค มจมีส่วนผลัักคัันให้เกคคอาชญากรรค มจ่ผ่านคั้วแปลงสภาพ คค บัจจยัคัันจคใจ (คูแผนภูมิที่ 6 ประกอบ)

ภูมิที่ 5 บัจจยัในการเกคคอาชญากรรค

ในรูปประกอบ จะเห็นว่่า สภาพจคคของบุคคลเปรียบเสมือนคั้วแปลงภาพที่สั้าคััญยั้ง เพราะลั้าพั้งบัจจยัทางกายภาพ หรื่อบัจจยัทางคัันสัังคคในสภาพที่คคคเค็ยว คค ยั้งไม่ผ่านคั้วแปลงสภาพ หรื่อบัจจยัทางจคคใจย้อมไม่ก่้อให้เกคคอาชญากรรค แต่ถั้าเมื่อบัจจยัทางคัันสัังคคและกายภาพมจมีอหคิพลเหนื่อบัจจยัทางคัันจคใจเสย้แล้ว การเปลี่ยนแปลงสภาพจคคของบุคคลแม้แต่เพียงเล็กนั้อย อาจจะมีส่วนผลัักคัันให้บัจจยัคัันจคใจเสย้แล้ว มจมีอหคิพลที่จะนั้าไปสู่สภาพอาชญากรรคได้ แต่หังนี้ไม่จั้าเป็นว่่า สภาพสัังคคและกายภาพรวมกันแล้ว จั้งจะกระตุ้นสภาพจคคให้คนลงมจกระทำอาชญากรรค อาจจะเป็นคั้วคคคหนึ่งซึ่งมจมีอหคิพลแรงพอถั้จะหั้าให้เกคคอาชญากรรคได้ เช่น อาชญากรที่คคคอยู่ในสภาพของคนเป็นโรคจคค แม้บัจจยัทางสัังคคและกายภาพจะไม่มีอหคิพล ถั้ลงมจกระทำอาชญากรรคได้

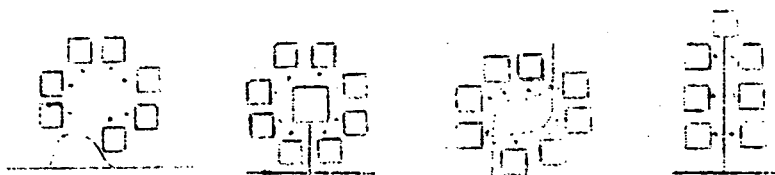
สรุป

จากทฤษฎีถั้กล่าวพจจะยัันยัันถั้วว่่า สภาพแวกคล้อมกายภาพนััน เป็นบัจจยัหนึ่งที่มีผลค่อการกระตุ้นสภาพจคคใจให้ลงมจกระทำคคคคคค แม้ว่่าจะไม่ใช่เป็นบัจจยัเค็ยวถั้คคคค แต่ถั้เป็นชั้อยัันยัันถั้ถึงความสััมพัันรหัันระหว่างอาชญากรรคกับสภาพแวกคล้อมกายภาพ

3. ทฤษฎีว่าด้วยสภาพแวดล้อมกายภาพที่มีผลต่อการเกิดโจรกรรม

3.1 อิทธิพลของสภาพแวดล้อมกายภาพที่มีผลต่อพฤติกรรมมนุษย์

มีนักวิจัยหลายท่านได้พยายามอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมกายภาพ ซึ่งมนุษย์สร้างขึ้นกับพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกิดขึ้นจากอิทธิพลของสภาพแวดล้อม เช่น Kevin Lynch¹ ได้กล่าวถึงลักษณะการจัดวางกลุ่มอาคารบางลักษณะว่า มีผลต่อการติดต่อทางสังคม (Social Relationship) ของคนที่อาศัยอยู่ในกลุ่มนั้น เช่น การจัดกลุ่มอาคารแบบสวนกลาง (Court Arrangement) หรือถนนแบบปลายตัน (Cul-de-sac)

รูปที่ 6

หรือระบบทางเท้ากับการติดต่อทางสังคม (Paths and Social Contact)² ซึ่งกล่าวว่า ระบบการจัดวางทางเดินในชุมชนเป็นแนวทางที่กระตุ้นให้เกิดการติดต่อระหว่างเพื่อนบ้าน ประกอบกับการจัดวางที่พักอาศัยให้เปิดเข่าหากัน และมีทางเท้าใช้ร่วมกัน ทำให้เพื่อนบ้านมีการติดต่อกัน แต่ระดับความสัมพันธ์จะมากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับลักษณะพื้นฐานทางสังคมของคนในกลุ่มนั้น ๆ ด้วย ว่ามีลักษณะพื้นฐานทางสังคมที่เหมือนกัน (Homogeneity) หรือแตกต่างกัน (Heterogeneity) นอกจากนี้

¹ เอ็ดมอนด์ ฮัททิงตัน, การออกแบบผังบริเวณในวิชาผังเมืองและสถาปัตยกรรม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์, 2518), หน้า 92.

² Kevin Lynch, Site Planning, 2 ed. (Cambridge : The M.I.T. Press, 1973), P. 131.

Broady, Lee¹ และ Festinger ต่างก็ยืนยันว่า สถาปัตยกรรมซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมกายภาพมีผลและเป็นตัวกำหนดผลกระทบที่มีต่อพฤติกรรมมนุษย์ จึงเป็นข้อยืนยันว่าสภาพแวดล้อมกายภาพเมื่อมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ สำหรับอิทธิพลของสภาพแวดล้อมกายภาพที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรมนั้น ได้มีนักวิชาการสาขาต่าง ๆ หลายสาขาที่สนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ดังกล่าว และได้พยายามศึกษาถึงสาเหตุของอาชญากรรมอันเกิดจากสภาพแวดล้อมกายภาพ ตลอดจนลักษณะพฤติกรรมของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นว่า ลักษณะของกายภาพลักษณะไหนที่เอื้ออำนวยก่อพฤติกรรมของอาชญากรรมประเภทใด เพราะพฤติกรรมบางประเภทนั้นจะเกิดขึ้นเฉพาะในสภาพแวดล้อมบางลักษณะเท่านั้น² ซึ่ง Lynch ก็ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้เช่นกันว่า เหตุหนึ่งซึ่งทำให้เกิดโอกาสแก่อันตรายเหล่านั้นก็คือ "การจัดผังบริเวณของพื้นที่ภายนอกอาคาร"³ (The Layout of Exterior Space) ซึ่งสามารถจะทำให้สถานที่นั้นปลอดภัยหรือไม่ปลอดภัยก็ได้ จุดสำคัญก็คือต้องพยายามกระตุ้นให้คนที่อยู่ในพื้นที่นั้นเกิดการควบคุม และค้นคว้าโดยอัตโนมัติ ในการดูแลพื้นที่ในชุมชนของเขา โดยทางเดิน และ ลาน (Pedestrian) ควรเปิดโล่งให้เห็นชัด ไม่ให้มีมุมหรือที่ซุกซ่อน ตลอดจนสามารถมองเห็นได้จากหน้าต่างบาน และ จากถนน ควรจะมีแสงสว่างเพื่อให้ง่ายต่อการตรวจตราของตำรวจควย ตลอดจนเครื่องกีดขวาง หรือเครื่องหมายแสดงขอบเขตอื่น ๆ ที่ชัดเจนพอจะสามารถเตือนผู้ล่วงล้ำเข้ามาว่าใครละเมิดสิทธิเข้ามาในขอบเขตที่มีเจ้าของ ซึ่งลักษณะของพื้นที่ดังกล่าวจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการป้องกันความปลอดภัยในชุมชนไม่น้อย และสามารถจะปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ จึงเป็นข้อยืนยันให้เห็นว่า การจัดผังบริเวณ ซึ่งเป็นลักษณะการออกแบบทางกายภาพมีผลต่อจำนวนการเกิดอาชญากรรมในพื้นที่เหล่านั้น

¹ Charles Mercer, "Architectural Determinism", Living in Cities, (London : Cox & Wyman Ltd., 1975) PP. 70 - 98.

² Ibid, P. 123.

³ Kevin Lynch, "Security", Site Planning, 2 ed. (Cambridge : The M.I.T. Press, 1973), P. 305.

ซึ่งที่กล่าวมาแล้วว่า อาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ที่ซับซ้อนของสังคม การศึกษาสาเหตุและ การแก้ปัญหา จึงต้องพิจารณาหลายด้าน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา ฯลฯ และต้องพิจารณา ปัญหาในหลายระดับ ตั้งแต่ระดับประเทศ ภาค เมือง ย่านต่าง ๆ ของเมือง ลงมากระทั่งชุมชน และตัวอาคาร ในการศึกษาของเราได้ทำการศึกษาในระดับชุมชน จึงต้องพิจารณาถึงสาเหตุต่าง ๆ ของการเกิดอาชญากรรม และศึกษาถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ของอาชญากร เพื่อหาวิธีการวางแนวทาง ป้องกันอาชญากรรมในชุมชนไปพร้อม ๆ กันทุกด้าน ซึ่ง Dewolf¹ ได้กล่าวถึงวิธีการป้องกันชุมชนโดย อาศัยความร่วมมือกันของคนในชุมชนนั้น ๆ เพื่อลดภาระของรัฐลงไปบ้าง เป็นการควบคุมโดยอาศัย สภาพแวดล้อม ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การบริหารชุมชน ตลอดจนถึงสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ซึ่ง Richard S. Laymon² ได้กล่าวถึง เครื่องมือทางกายภาพที่ช่วยลดปัญหา 2 ชนิดด้วยกันคือ

1. อุปกรณ์ ซึ่งประดิษฐ์ขึ้นมาเพื่อช่วยป้องกัน เช่น กล้องถ่ายภาพยนต์ วิทยุ โทรทัศน์ ตลอดจนอุปกรณ์อื่น ๆ
2. ใช้วิธีการออกแบบสภาพแวดล้อม รอบ ๆ จุดซึ่งเป็นเป้าหมายของคนร้าย ซึ่งการแบบ สภาพกายภาพ จะกระตุ้นให้คนที่อาศัยในพื้นที่นั้น ๆ เกิดปฏิกิริยาต่อต้านหรือระมัดระวัง อาชญากรรมโดยธรรมชาติ

ซึ่งวิธีที่ 2 เป็นวิธีที่น่าจะนำมาใช้กับประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศเรา เพราะจะสามารถ ลดงบประมาณด้านการปราบปรามอาชญากรรมลงไปไม่น้อย ทั้งด้านกำลังคน และอุปกรณ์ที่มีราคาแพง ต่าง ๆ หลักการสำคัญของการออกแบบสภาพกายภาพ เพื่อป้องกันชุมชนจากอาชญากรรม ก็คือ ศึกษา ว่า อาชญากรรมชนิดที่เราต้องการจะป้องกันมีลักษณะพฤติกรรมเป็นอย่างไร และเกิดในบริเวณพื้นที่ใด ของชุมชน การป้องกันก็คือ ศึกษาว่า สภาพแวดล้อมกายภาพแบบใดที่จะขัดแย้งกับพฤติกรรมบนพื้นที่นั้น ๆ และพยายามนำเอาลักษณะกายภาพดังกล่าวมาใช้ในการแก้ปัญหา

¹ Harold L. Dewolf, Crime and Justice in America, (New York : Harper & Row Publishers, 1975.) PP. 177 - 184.

² Daniel H. Carson, "Architectural Design and Crime Prevention", Man Environment Interaction (Part II), (Stroudsburg : Dowden, Hutchinson & Ross, Inc., 1974) PP. 43 - 45.

ด้วยเหตุผลที่กล่าวในตอนแรก ทำให้ผู้วิจัยสนใจจะศึกษา ลักษณะสภาพแวดล้อมกายภาพของ ถนนในชุมชนบ้านจักรวรรดิที่มีผลต่อการโจรกรรม ว่ามีลักษณะและองค์ประกอบทางกายภาพอย่างไร สิ่งที่จะต้องทราบก่อนอื่น ก็คือ

1. พฤติกรรมของการโจรกรรมเป็นอย่างไร และต้องการปัจจัยอะไรบ้างที่เอื้ออำนวยต่อการกระทำอาชญากรรม
2. ลักษณะทางกายภาพและองค์ประกอบทางกายภาพอื่น ๆ ของถนน เช่น ความกว้าง ความยาว จำนวนบ้าน จำนวนคนที่สัญจร แสงสว่าง ฯลฯ มีลักษณะใดบ้างที่ขัดแย้งหรือเป็นอุปสรรคต่อพฤติกรรมในการกระทำอาชญากรรม หรือลักษณะใดบ้างที่ทำให้โอกาสในการกระทำอาชญากรรมมีมากขึ้น
3. พิจารณาสภาพแวดล้อมบ้านอื่น ๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม การบริหารชุมชน ตลอดจนสภาพแวดล้อมภายนอกชุมชนบ้านต่าง ๆ ด้วย เพราะปัจจัยเหล่านี้ก็เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดโจรกรรมเช่นกัน ถ้ามีองค์ประกอบที่เหมาะสม ดังนั้นจึงต้องพิจารณาประกอบด้วย

3.2 อิทธิพลของความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่ (Territoriality) ที่มีผลต่อการป้องกันโจรกรรม

ทฤษฎีหลักที่อธิบายเกี่ยวกับปฏิกิริยาของมนุษย์ (Reaction) ที่ถูกกระตุ้นจากสภาพแวดล้อมกายภาพให้มีพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการตักปัจจัยในการกระทำอาชญากรรม ทำให้คนร้ายไม่สามารถจะลงมือทำความผิดได้สะดวก ได้แก่ ทฤษฎีของ Newman¹ ซึ่งอ้างถึงการจัดวางสภาพแวดล้อมกายภาพบางลักษณะ จะกระตุ้นความรู้สึกหวงแหนอาณาเขตของตน (Territoriality) ซึ่งอาณาเขตดังกล่าวเป็นพื้นที่ซึ่งอยู่นอกรั้วบ้านออกมา และเมื่อมีคนแปลกหน้าเข้ามาในพื้นที่ดังกล่าว ก็จะถูกจับตามองทันที ถ้าบุคคลดังกล่าวเป็นคนร้าย โอกาสที่จะลงมือกระทำอาชญากรรมก็ลดลงหรือหมดไป ซึ่งการกระตุ้นดังกล่าวเป็นผลของการพัฒนาพื้นที่สาธารณะของชุมชน เช่น ทางเดิน ถนน ฯลฯ ให้มีคุณสมบัติกันป้องกัน

¹ Oscar Newman, Defensible Space, 2 ed. (New York : Macmillan Publish Co. Inc., 1976) PP. 8 - 9.

อาชญากรรม ซึ่งมีหลักเกณฑ์การพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวด้านการออกแบบทางกายภาพ คือ

1. พัฒนาหรือปรับปรุงพื้นที่ให้มีอาณาเขตซึ่งอยู่ในขอบข่ายอิทธิพลของผู้อยู่อาศัยให้มีความชัดเจน และให้ผู้อยู่อาศัยรอบ ๆ พื้นที่นั้นแสดงออกซึ่งความเป็นเจ้าของได้สะดวกและชัดเจน
2. ตำแหน่งหน้าต่างของที่พัก จะต้องอยู่ในตำแหน่งที่สามารถมองเห็นทั้งภายใน และ ภายนอกบริเวณที่โอบล้อมกัน
3. การเลือกรูปร่างของอาคาร ควรเลือกเฉพาะที่เป็นประโยชน์จริง ๆ มิใช่เลือกตามความนิยม แต่เลือกเพื่อประโยชน์ของตนเองและชุมชน
4. เพิ่มพูนความปลอดภัยด้วยการจัดการพัฒนาชุมชน ในด้านสังคมโดยให้เพื่อนบ้านในย่านเดียวกันช่วยเหลือกัน และมีกิจกรรม (Activity) ร่วมกัน โดยไม่ต้องมีการบังคับให้เป็นไปเอง

Newman ได้พยายามชี้ให้เห็นว่า การจัดวางกลุ่มอาคารบางลักษณะ เพื่อกระตุ้นความรู้สึกหวงแหนอาณาเขต (Territoriality) อันเป็นความรู้สึกที่เป็นสัญชาตญาณตามธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์¹ ซึ่งทำให้มนุษย์เราผูกพันกันมานับครั้งไม่ถ้วน ตั้งแต่โบราณจนปัจจุบัน หากไม่ใช่เรื่องรุกล้ำอาณาเขตก็เป็นการป้องกัน และ Hall² ได้กล่าวว่า มนุษย์เรามีสัญชาตญาณในการกำหนดอาณาเขต "ห้ามบุกรุก" ซึ่งแต่ละคนอาจจะมีอาณาเขตดังกล่าวไม่เท่ากัน ขึ้นกับสภาพแวดล้อมอื่น ๆ อีกหลายประการ เช่น วัฒนธรรม สถานการณ์ เวลา สถานที่ ฯลฯ และมนุษย์เราก็มีวิธีการต่าง ๆ ที่จะส่งสัญญาณเตือนให้บุกรุกหยุด ไม่ให้ล่วงล้ำเข้ามาในอาณาเขตของเรา หากไม่หยุดคนเราก็จะมีปฏิกิริยาตอบโต้ทันที แต่จะรุนแรงแค่ไหนนั้น ขึ้นกับปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายประการ ผลของความไม่ชัดเจนของอาณาเขตห้ามบุกรุกนี้ Schefflen³ ได้อ้างว่าจะทำให้การป้องกันพื้นที่ดังกล่าวลดคุณภาพลง

¹ Robert B. Bechtel, "Territoriality", Enclosing Behavior, (Stroudsburg : Dowden, Hutchinson & Ross, Inc., 1977) P. 7.

² Edward T. Hall, "Territoriality and Social Organization", The Hidden Dimension, (Garden City : Doubleday & Company, Inc., 1969) P. 29.

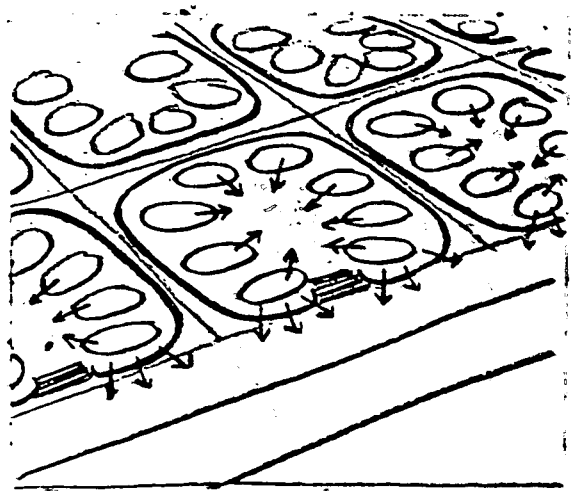
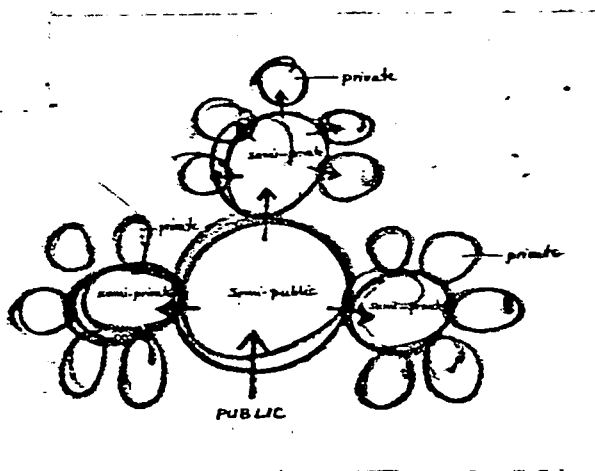
³ Albert E. Schefflen, "Distortions of Place", Human Territories, (New Jersey : Prentice-Hall, Englewood Cliffs, 1976) P. 193.

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงกลุ่มคนซึ่งอยู่ร่วมกันภายในอาณาเขตเดียวกัน จะกีดกันคนอื่น ๆ ซึ่งไม่ได้อยู่ในกลุ่มของตน

จากคุณสมบัติของสัญชาตญาณความเป็นเจ้าของอาณาเขตของมนุษย์ดังกล่าว ทำให้พยายามแบ่งแยกอาณาเขตทางกายภาพออกเป็นระดับต่าง ๆ อย่างชัดเจน 4 ระดับด้วยกัน คือ

1. อาณาเขตส่วนตัว (Private)
2. อาณาเขตกึ่งส่วนตัว (Semi-Private)
3. อาณาเขตกึ่งสาธารณะ (Semi-Public)
4. อาณาเขตสาธารณะ (Public)

ซึ่งการแบ่งแยกที่ชัดเจนดังกล่าวจะทำให้คุณสมบัติด้านการป้องกันกลุ่ม หรือชุมชนของตนดีขึ้น การจิวางกลุ่มอาคารบางลักษณะ ทำให้คนในกลุ่มรู้สึกว่าเขาพร้อมอาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกัน มักจะมีการแบ่งแยกพื้นที่ซึ่งพวกเขาอาศัยอยู่ให้แยกออกจากส่วนที่คนอื่นนอกกลุ่มใช้อยู่อย่างชัดเจน เช่น กลุ่มบ้านในถนนซอย ซึ่งแยกจากถนนสายประธาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าเป็นซอยตัน (Cul-De-Sac) จะทำให้คุณสมบัติด้านความเป็นกลุ่มเหนียวแน่นยิ่งขึ้น และแสดงถึงพื้นที่ห้ามบุกรุกได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้คนในกลุ่มเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่ถนนหน้าบ้านของพวกเขาด้วยกัน เมื่อมีคนแปลกหน้ารุกล้ำเข้ามา ก็จะถูกจับตามอง เป็นการตีค้ำจัญในการกระทำผิดออก โอกาสในการกระทำโจรกรรมจึงลดลง

รูปที่ 7

แสดงอาณาเขตกายภาพระดับต่าง ๆ ที่มีคุณสมบัติในการป้องกันอาชญากรรม

3.3 อิทธิพลของกิจกรรม (Activity) บนถนนที่มีผลต่อการป้องกันโจรกรรม

นอกจากจะอาศัยความรู้สึกด้านความเป็นเจ้าของอาณาเขตของมนุษย์ ซึ่งอาศัยการกระตุ้นจากกายภาพแล้ว ก็ยังอาศัยการป้องกันอาชญากรรมจากการจัดวางกลุ่มอาคาร ให้อยู่ในตำแหน่งที่หันหน้า หรือติดกับบริเวณที่คิดว่าปลอดภัย เช่น ที่ที่มีการตรวจตราอยู่เป็นประจำ หรือมีคนใช้มาก เป็นต้น ส่วนมากบริเวณที่คิดว่าปลอดภัยมักจะเป็นถนน ซึ่งมีการจราจรอยู่อย่างสม่ำเสมอ หนาแน่น เป็นที่ประกอบการค้าขาย หรือเป็นที่ตั้งของหน่วยงานรัฐบาล เป็นต้น บริเวณที่เหล่านี้จะมีการเกิดอาชญากรรมน้อยมาก¹ ซึ่งวิธีการสร้างความรู้สึกปลอดภัย และเป็นการตัดปัจจัยในการกระทำผิด Jane Jacob² ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของถนนที่ปลอดภัยว่า จะต้องประกอบไปด้วย

1. ต้องมีข้อกำหนดที่ชัดเจนว่าอะไรเป็นบริเวณสาธารณะ และอะไรเป็นบริเวณส่วนบุคคล ซึ่งทั้งสองส่วนนี้ไม่สามารถปะปนกันได้เหมือนในชนบท

2. จะต้องมี "ตา" (Eye) บนถนน เป็น "ตา" ของมนุษย์ที่เราอาจเรียกได้ว่า เป็นคุณสมบัติของถนนโดยทั่วไป อาคารริมฝั่งถนนจะเป็นที่รองรับคนแปลกหน้าต่าง ๆ และเพื่อความปลอดภัยของทั้งผู้อยู่อาศัยและคนเดินถนน จะต้องมีการจัดตำแหน่งให้ถูกที่บนถนน โดยการไม่หันหลังหรือค้ำข้าง ๆ เกือบหลังให้ถนน เพราะจะทำให้ถนนมีลักษณะอับสายตา (Blind)

3. ทางเท้าริมถนนจะต้องมีผู้ใช้อย่างต่อเนื่อง มีคนอยู่บนถนนมากพอที่จะเพิ่มปริมาณ "ตา" บนถนน และต้องพยายามให้มี "คนมองดู" บนตึกมากพอที่จะคอยเฝ้าถนนบนถนนตามจุดต่าง ๆ ในปริมาณที่มากพอที่จะป้องกันอาชญากรรมต่าง ๆ บนถนนได้

¹ Oscar Newman, "Image and Milieu", Pepensible Space, 2d ed. (New York : Macmillan Publishing Co. Inc., 1976), P. 113 - 114.

² Jane Jacob. "The Use of Sidewalk : Safety", The Death and Life of the Great American City, (Hammondsworth : Penguin Book Ltd., 1965), PP. 44 - 46.

ซึ่งการที่จะให้ถนนมีผู้ใช้ต่อเนื่องกันได้ อาจจะต้องพยายามสร้างกิจกรรม (Activity) บางประเภทให้เกิดขึ้นบนถนน ซึ่งทำให้คนมาใช้สอย ช่วยให้ถนนมีลักษณะสนุกสนานน่าสนใจ ทำให้ดึงดูดปริมาณ "ตา" ที่จับจ้องบนถนนให้มีจำนวนมากขึ้น กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดึงให้คนมาใช้ร่วมกัน ได้แก่ จำนวนร้านค้าบนถนน ซึ่งอาจจะมีจำนวนที่เพียงพอ และมีจำนวนสินค้ามากชนิดพอที่จะดึงดูดคนให้เดินไปมาบริเวณนั้นได้ นอกจากนี้ คนดูแลร้านหรือพ่อค้าขายอื่น ๆ ก็เป็นผู้ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อความปลอดภัย เพราะเขาจะเป็นคนซึ่งเฝ้ามองถนนที่มีคุณภาพ เพราะสามารถตัดโอกาสของคนร้ายที่จะลงมือกระทำผิดได้

สรุป

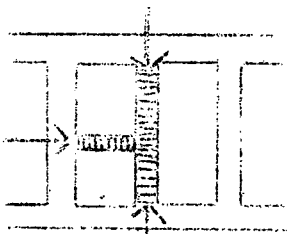
จากทฤษฎีที่กล่าวมาทั้งหมดของ Newman และ Jacob ซึ่งกล่าวถึงการตัดปัจจัยในการกระทำผิดโดยอาศัยสภาพกายภาพเป็นเครื่องมือ นั้น พอจะสรุปถึงคุณสมบัติของถนน ที่จะป้องกันโจรกรรม หรือทำให้มีสถิติโจรกรรมต่ำ ได้ดังนี้

1. มีลักษณะทางกายภาพ ซึ่งแบ่งแยกชัดเจนระหว่างส่วนสาธารณะ และส่วนบุคคล เพื่อกระตุ้นความรู้สึกด้านความเป็นเจ้าของอาณาเขต (Territoriality)
2. มีกิจกรรมหรือมีคนสัญจรผ่านไปมามากพอสมควร ซึ่งจะทำให้มีปริมาณ "ตา" บนถนนมากพอที่จะเป็นอุปสรรคต่อการกระทำผิดได้

3.4 ลักษณะของถนนและองค์ประกอบทางกายภาพของถนนที่มีผลต่อโจรกรรม

มีนักวิจัยหลายท่านที่ได้อภิปรายถึงอิทธิพลต่าง ๆ ของลักษณะทางกายภาพของถนนที่มีผลต่อโอกาสในการเกิดโจรกรรม และ อาชญากรรมอื่น ๆ ทั้งในทางตรงและทางอ้อม ซึ่งพอจะแยกลักษณะกายภาพของถนนและองค์ประกอบทางกายภาพอื่น ๆ ที่มีผลต่อการเกิดโจรกรรม ดังนี้

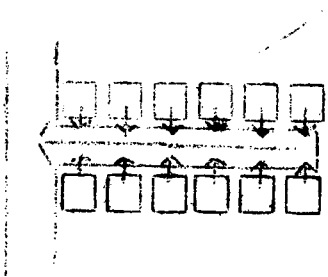
1. ถนนกับการออกแบบผังบริเวณ¹ (Site Design)

รูปที่ 8

ถนนส่วนที่สัมพันธ์กับพื้นที่ภายนอกโครงการ ถ้ามีทางเข้าออกหลายทาง จะก่อปัญหาการควบคุม เพราะคนภายนอกจะเข้ามาใช้พื้นที่ภายใน ทำให้ควบคุมได้ยาก และเป็นสาเหตุให้เกิดอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ ได้

2. ถนนกับการจัดกลุ่มอาคาร (The Compositional Versus the Organic Approach)

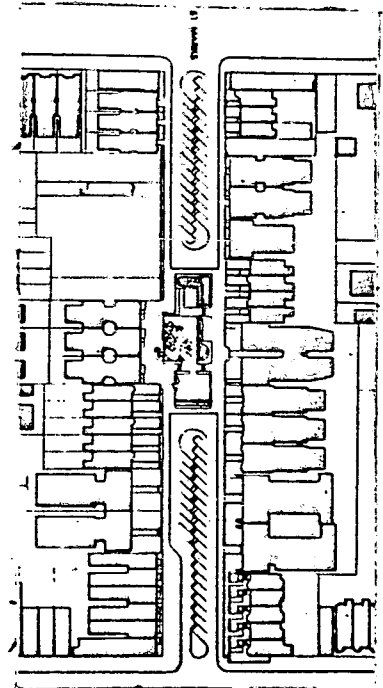
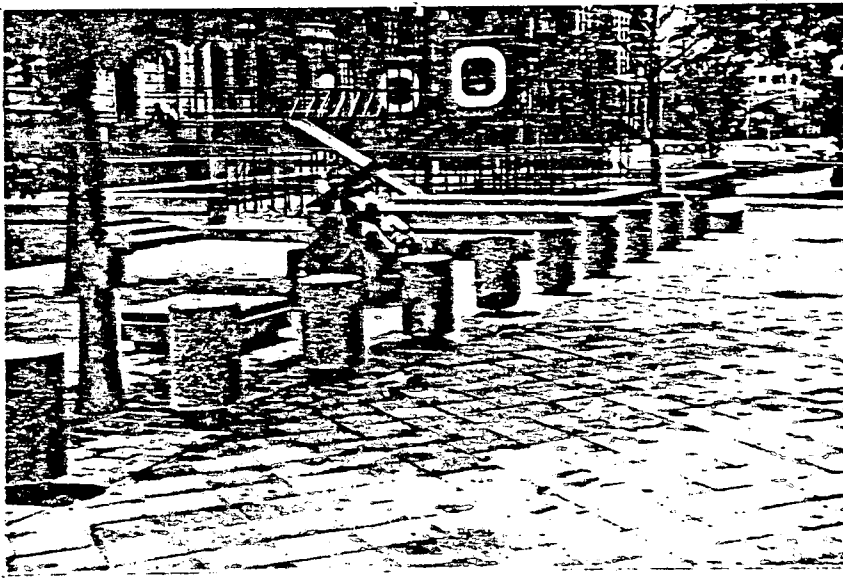
รูปที่ 9

ลักษณะการจัดกลุ่มอาคารที่มีผลต่อการป้องกันอาชญากรรม ควรจะมีพื้นที่ทางเข้าที่ใช้ร่วมกัน หมายถึง มีทางเข้าสู่กลุ่มของคนเพียงทางเดียว ทำให้คนในกลุ่มต้องไข่ทุกคน เช่น ถนน ซอยตัน เป็นต้น

¹ Oscar Newman, "Territoriality", Defensible Space, 2d ed. (New York : Macmillan Publishing Co. Inc., 1976), PP. 60 - 61.

3. การออกแบบถนน (Street Design)

ด้วยการแบ่งแยกโครงสร้างถนนออกไปเพื่อสร้างเขตเฉพาะขึ้นมา เช่น การปรับรูปแบบของการจราจรให้แคบแคบยิ่งขึ้น หรือทำการปิดปลายถนนข้างใดข้างหนึ่ง เช่นที่ เซนต์หลุยส์ (St. Louis) และที่โครงการ เซนต์มาร์ก (St. Marks Avenue) ใน นิวยอร์ก เป็นต้น (ดูรูปประกอบ) ซึ่งปรากฏว่าสามารถลดอัตราการเกิดอาชญากรรมลงได้

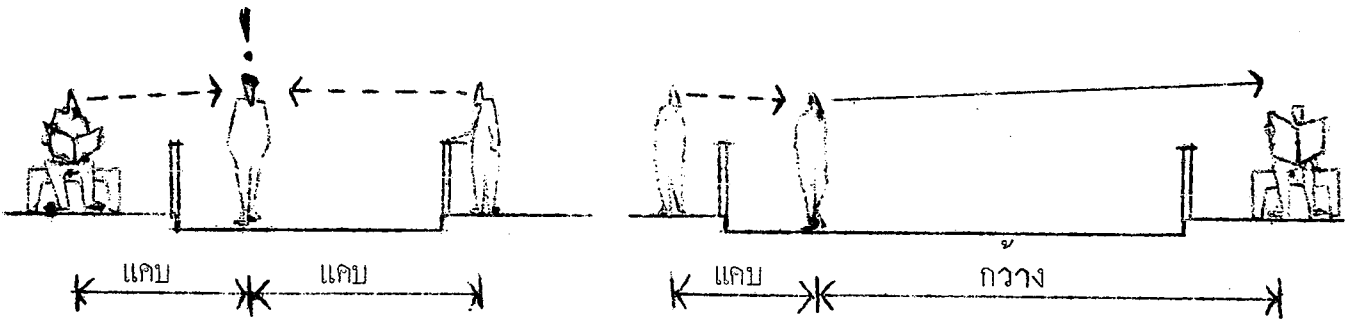

รูปที่ 10

จากรูป จะเห็นว่า มีการปรับปรุงถนนภายในให้มีลักษณะเหมือนซอยตัน โดยจัดถนนช่องกลางซอยเป็นที่นั่งเล่น ปรากฏว่า มีคนมาใช้พื้นที่บนถนนมากขึ้น สภาพสังคมของกลุ่มก็ดีขึ้น ซึ่งทำให้อาชญากรรมลดลง

4. ความกว้าง - แคบของพื้นที่ทางเดิน¹

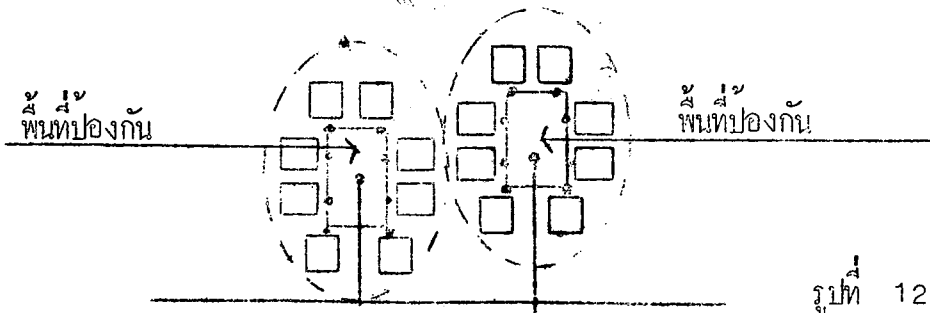
อาชญากรรมที่เกิดขึ้นตามทางเดินที่มีเนื้อที่แคบ จะมีสถิติต่ำกว่า ทางเดินที่มีพื้นที่กว้าง ซึ่งพอจะอธิบายจากทฤษฎีของ Hall² ได้ว่า เกิดจากถ่วงระยะใกล้ความชัดเจนในการมองเห็นจะมากขึ้น ซึ่งเป็นข้อขัดแย้งกับพฤติกรรมขโมยหรือคนร้าย รวมทั้งเป็นระยะที่คนมีความระมัดระวังตัวมากกว่า

รูปที่ 11

5. การแบ่งแยกพื้นที่³

ในบริเวณที่อยู่อาศัยแต่ละกลุ่มชัดเจน จึงเป็นการสร้างพื้นที่ป้องกันคนร้าย ทำให้เกิดความรู้สึกของความเป็นกลุ่มร่วมกัน โดยการจัดสร้างเครื่องกีดขวางหรือเครื่องหมายแสดงขอบเขตของกลุ่มให้ชัดเจน

รูปที่ 12

¹ Oscar Newman, "Territoriality", Defensible Space, 2d ed.

(New York : Macmillan Publishing Co. Inc., 1976) P. 69.

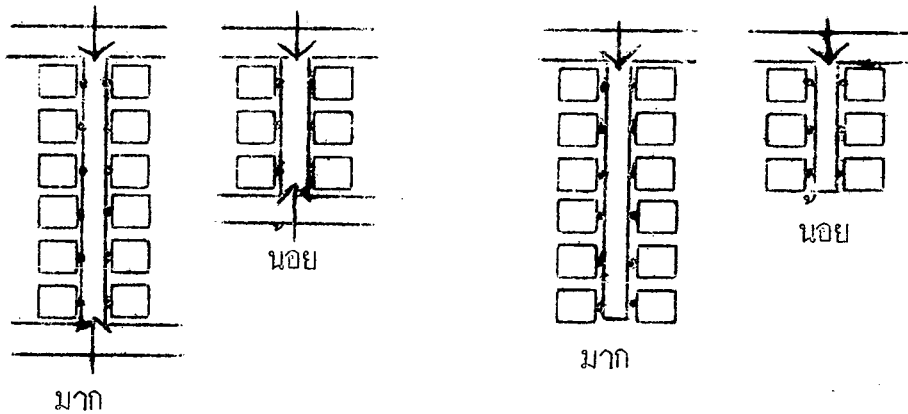
² Edward T. Hall. "Distance in Man", The Hidden Dimension,

(New York : Doubleday & Company, Inc., 1966), PF. 113 - 125.

³ Ibid, P. 63.

6. จำนวนอาคารในกลุ่ม¹

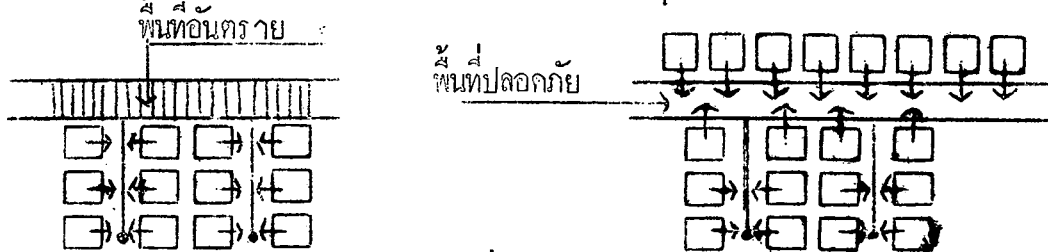
การลดจำนวนรอบครัว หรืออาคารที่ประกอบกันเป็นกลุ่มให้น้อยเท่าไร ก็เป็นการดี เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกในความเป็นเจ้าของของต่อพื้นที่ที่กลุ่มเขาใช้ร่วมกัน และยังทำให้สามารถ จดจำสมาชิกในกลุ่มเดียวกันได้แม่นยำยิ่งขึ้น ทั้งนี้ควรมีพื้นที่ที่ตองใช้ร่วมกันด้วย เช่น ทางเข้าร่วมกัน

รูปที่ 13

7. การเชื่อมโยงกับถนนนอกกลุ่ม²

ลักษณะการจัดกลุ่มอาคารบางชนิดจะเห็นว่า มีเฉพาะปลายกลุ่มอาคารเท่านั้นที่ติดกับถนน ทางเข้าและหน้าต่างของอาคารจะหันเข้าหาถนน ภายในกลุ่มของคนหมด ทำให้ถนนรอบนอกไม่ปลอดภัย ต่อผู้ที่เดิน คือ ประตูจาก "ตา" ซึ่งจับจองบนถนน ทำให้คุณภาพการป้องกันลดลง

รูปที่ 14

¹ Oscar Newman, "Territoriality", Defensible Space, 2d ed.

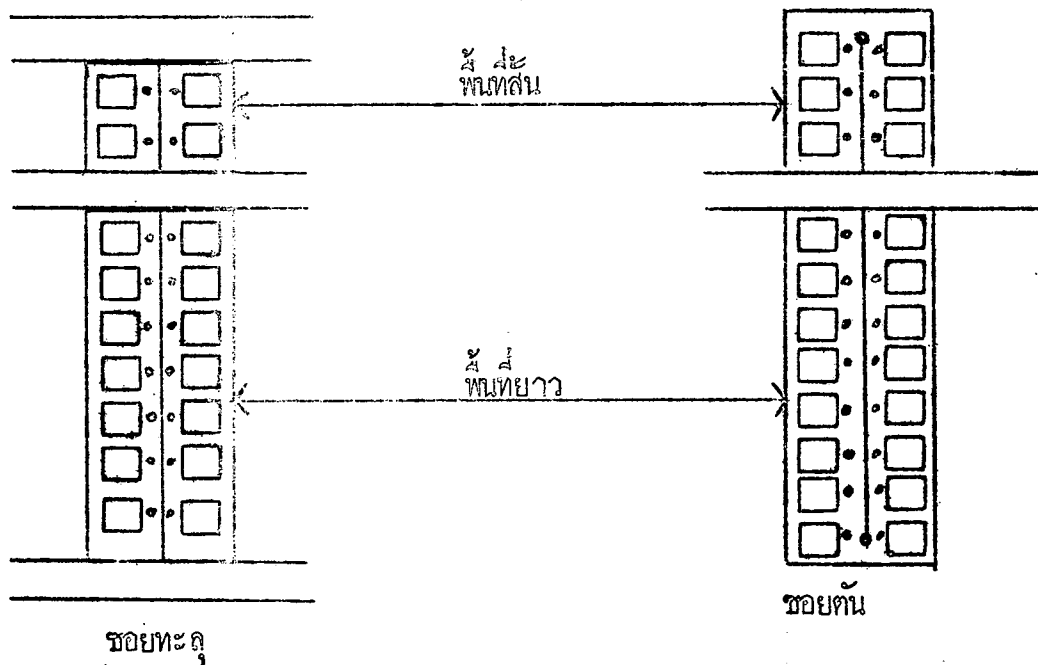
(New York : Macmillan Publishing Co. Inc., 1976) PP. 71 - 77.

² Jane Jacob, The Death and Life of Great American Cities,

(Harmondsworth : Penguin Book Ltd, 1965), PP. 44 - 46.

8. ความชัดเจนของส่วนต่าง ๆ เนื่องจากความยาวของพื้นที่

ควรวางตำแหน่งให้พื้นที่ส่วนตัว สาธารณะ และ ทางเดิน ภายในโครงการให้ชัดเจน แต่ถาลักษณะพื้นที่ถนนหรือกลุ่มบ้านอยู่ในพื้นที่ยาว ๆ¹ (Long Block) อาจจะไปสู่สภาพกายภาพที่ โศกเศร้า ทำให้ความชัดเจนของพื้นที่กลุ่มเสียไป จึงควรระวังเกี่ยวกับการวางผังในพื้นที่ยาว ๆ ให้ มาก

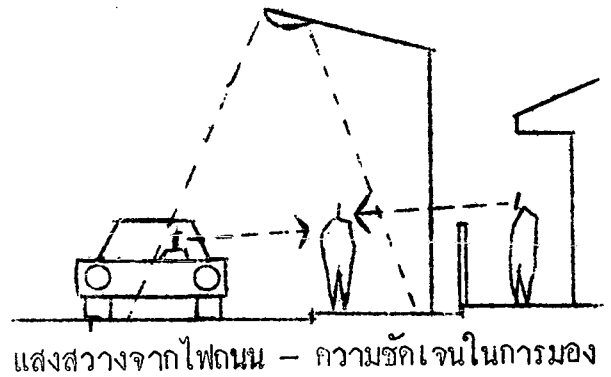
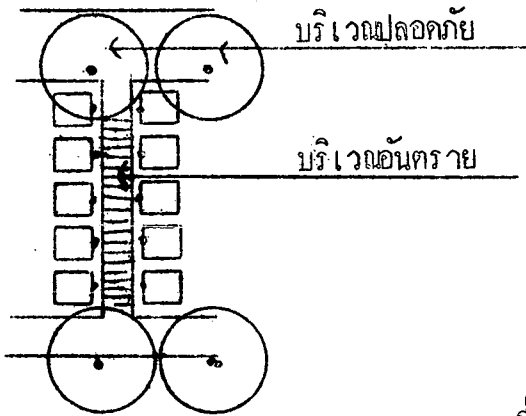

รูปที่ 15

¹ Jane Jacob, The Death and Life of Great American Cities, (Harmondsworth : Penguin Book Ltd., 1965), P. 130.

9. องค์ประกอบของการมองที่ชัดเจน¹

จากลักษณะทางกายภาพอื่น ๆ ของถนนที่กล่าวมา ซึ่งชี้ให้เห็นว่า จะกระตุ้นให้สัญชาตญาณมนุษย์ในตำแหน่งเห็นพื้นที่ถิ่นฐานของเขา ทำให้คอยมองดูคนนอกกลุ่มที่รุกล้ำเข้ามา แต่การมองจำเป็นจะต้อง เป็นการมองที่มีคุณภาพดีพอที่จะให้พื้นที่ป้องกันมีคุณสมบัติที่ดีที่สุดได้ ซึ่งการมองที่ดีควรจะประกอบด้วยการมองเห็น และเห็นได้อย่างชัดเจน โดยไม่มีอุปสรรคใด ๆ มาขัดขวาง

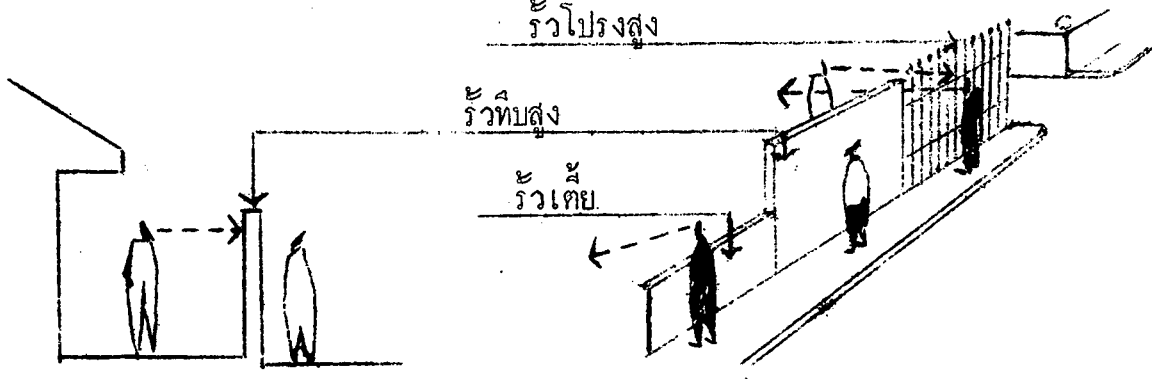

แสงสว่างจากไฟถนน - ความชัดเจนในการมอง

รูปที่ 16

สิ่งที่เป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการมองเห็นจากบ้านมาสู่ริมถนน ได้แก่

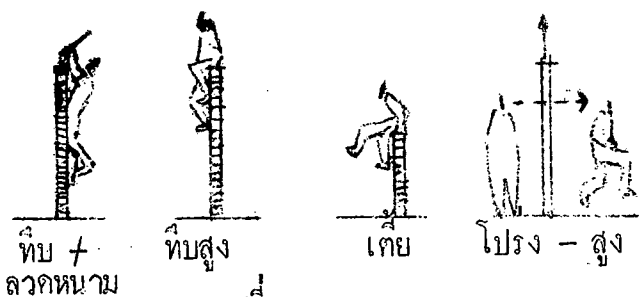
1. แสงสว่างตอนกลางคืน - ว่าเอื้ออำนวยต่อความชัดเจนในการมองแค่ไหน
2. ความทึบ โปร่งของรั้ว - เป็นอุปสรรคต่อการมองหรือไม่ อย่างไร

รูปที่ 17 ความทึบ - โปร่งของรั้วบ้านกับการมองเห็น

¹ Kevin Lynch, "Visible Activity", Site Planning, 2d ed.

10. ความยากง่ายในการรุดล้าจากถนนสู่ตัวอาคาร

รูปที่ 18

รั้วเป็นขอบเขตจากพื้นที่สาธารณะ เข้าสู่พื้นที่ส่วนตัว ดังนั้น ลักษณะความยากหรือง่ายในการผ่านย่อมมีผลต่อการเกิดอาชญากรรม ลักษณะรั้วที่เข้ายากย่อมมีสถิติอาชญากรรมต่ำกว่ารั้วที่เข้าง่าย

11. ลักษณะและจำนวนความถี่ของคนที่สัญจรหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นบนถนน

ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะทำให้เกิด "ตา" ซึ่งจับจองบนถนน โดยเกิดการมองใน 2 ลักษณะ คือ

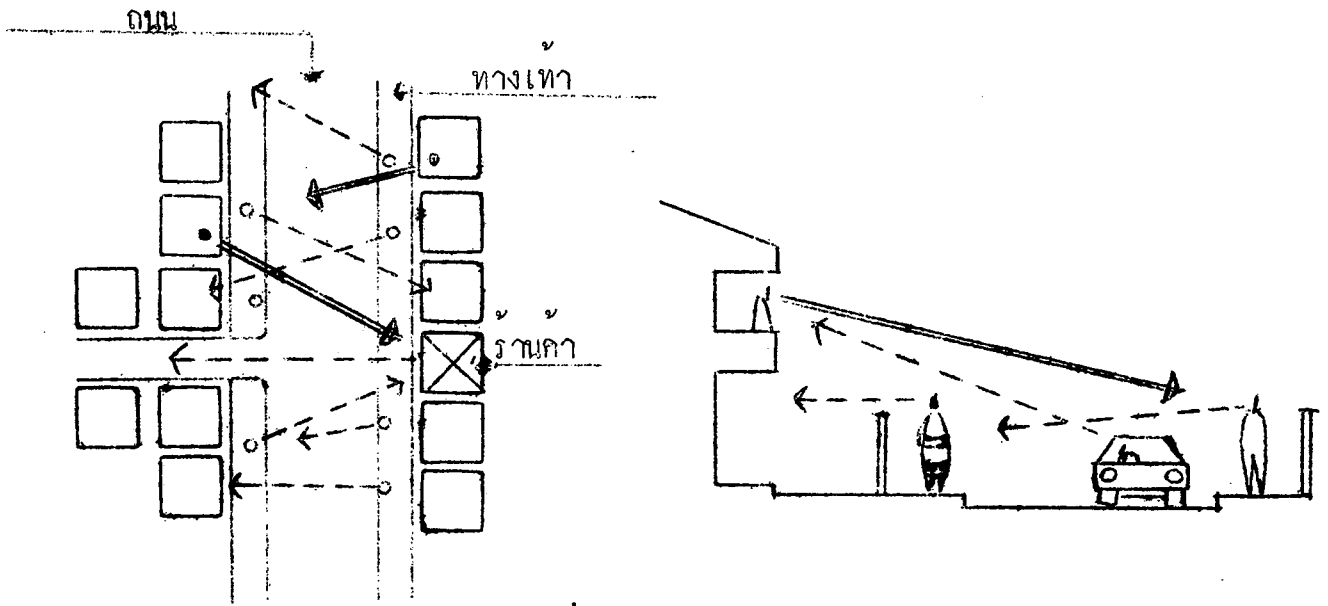
1. มองจากถนนสู่บริเวณตัวบ้าน
2. มองจากตัวบ้านออกมาที่ถนน

1. แบบที่มองจากถนนสู่ตัวบ้าน เกิดจากการกำหนดจำนวนคน รถ ซึ่งจะสัญจรไปมาบนถนน ถ้าเป็นถนนสายประธาน มักจะมีคนสัญจรอยู่เกือบตลอดเวลา ทำให้คนร้ายไม่มีโอกาสที่จะดำเนินการได้ หรืออาจจะเกิดจากกิจกรรมบางอย่างได้จัดให้มีขึ้นริมถนน เช่น ร้านค้าตามมุมซอย ป้ายรถประจำทาง หรือป้อมตำรวจ ฯลฯ ซึ่งมีคนประจำอยู่ตลอดเวลา ทำให้เขาเป็นยามคุดูแลชุมชนไปโดยไม่รู้ตัว บ้านที่อยู่หันหน้าเข้าสู่ถนนสายนี้ มักจะปลอดภัย¹

¹

T. Hester Randolph. Neighborhood Space : Safety. (Strolidsburg : Dowden, Hutchinson & Ross Inc., 1973), PP. 94 - 96.

2. มองจากตัวบ้านมาสู่ถนน เพราะคนมักจะสนใจคนอื่นอยู่เสมอ การได้เห็น
ไต่ยีนกิจกรรม (Activity) ของคนเป็นการผ่อนคลายอย่างหนึ่ง¹ ซึ่งเรา
สามารถใช้ความรู้สึกอันนี้มาช่วยในการจัดพื้นที่ซึ่งสามารถมองเห็นได้ชัด เช่น
ถนนหน้าบ้าน และผสมกับการมีกิจกรรมบางประเภทเข้าไป เพื่อจะได้กระตุ้น
ให้เกิดความสนใจที่มอง และการมองดังกล่าวจะต้องไม่มีอุปสรรคในการมอง
เพราะการแสดงออก (Action) นั้น จะต้องแสดงออกให้เห็น จึงจะให้ความ
รู้สึก กิจกรรมดังกล่าวจึงควรเกิดขึ้นในระยะที่ไม่ห่างนัก รวมทั้ง แสงสว่างที่
เอื้ออำนวยต่อการมองเห็น ก็ควรจะชัดเจนพอสมควร ซึ่งจากเหตุนี้จะเป็นผลดี
ต่อคนเดินถนนด้วย เพราะตัดปัจจัยในการกระทำคามผิดประเภทอื่น ๆ ลงไป
ด้วย เช่น ฉกชิง วิ่งราว ปล้น จี้ ฯลฯ

รูปที่ 19

¹ Kevin Lynch. "Visible Activity", Site Planning, 2d ed.

(Cambridge : The M.I.T. Press, 1973), P. 200.

สรุป

จากทฤษฎีต่าง ๆ และข้อยืนยันจากนักวิจัยหลายท่านเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมกายภาพของถนนที่มีผลต่อใจกรรม ทำให้สามารถที่จะยืนยันสมมุติฐานที่ตั้งขึ้นไว้แต่แรกว่า มีความเป็นไปได้ ซึ่งขั้นต่อไปก็คือ จะต้องดำเนินการวิจัย เพื่อพิสูจน์สมมุติฐานที่ได้ตั้งขึ้นว่าเป็นไปได้อย่างไร และเพราะเหตุใด สำหรับชุมชนบ้านจัดสรรในกรุงเทพมหานคร